

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та управління підприємництвом
Кафедра менеджменту організацій та ЗЕД

Допустити до захисту

Завідувач кафедри _____
(підпис)
д.е.н., проф. Кузнецова І.О.

“3” січня 2017 року

ДИПЛОМНА РОБОТА

ступінь «Магістр»

з теми " **Формування стратегії економічної безпеки підприємства**"

Виконав: студент 6 курсу, групи 0
спеціальності 8.18010014 «Управління
фінансово-економічною безпекою»

Кузнецов В.О. _____

Керівник
к.е.н., проф. Кублікова Т.Б. _____

ОДЕСА - 2017 рік

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1 Поняття стратегії підприємства	5
1.2 Типологія стратегій підприємства	17
1.3 Підходи до формування стратегії економічної безпеки підприємства	30
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВНУТРІШНЬОГО ТА ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ТОВ «ІЛЛІЧІВСЬКИЙ ЗЕРНОВИЙ ТЕРМІНАЛ»	37
2.1. Загальна характеристика ТОВ «Іллічівський зерновий термінал»	37
2.2 Аналіз зовнішнього середовища зернового терміналу ТОВ «ІЗТ»	42
2.3. Фінансовий аналіз господарської діяльності ТОВ «Іллічівський зерновий термінал»	46
РОЗДІЛ 3 ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	53
3.1 Формування стратегічних цілей економічної безпеки ТОВ «ІЗТ»	53
3.2 Оцінювання рівня складових стратегічної економічної безпеки	58
3.3 Оцінювання потенціалу економічної безпеки підприємства	70
3.4 Формування стратегії економічної безпеки ТОВ «Іллічівський зерновий термінал»	87
Висновки	107
Список літератури	113

Зміст

ВСТУП

За умови високої невизначеності процесів, що відбуваються у вітчизняній економіці, стабільний розвиток підприємств значною мірою залежить від здатності вчасно реагувати на існуючі та потенційні загрози, що надходять із зовнішнього та внутрішнього середовища. Це визначає важливість стратегії економічної безпеки як частини процесу управління сучасним підприємством. Стратегічне управління забезпечує своєчасну підготовку для адаптації підприємства до загроз економічній безпеці. Його запровадження пов'язане із вирішенням питання щодо обґрунтування технології формування стратегії економічної безпеки підприємств, що і визначає актуальність теми представленої роботи.

Мета даної роботи – розроблення рекомендацій з формування стратегії економічної безпеки як основи успішного функціонування зернового терміналу на ринку хлібоприймальних послуг.

Для досягнення поставленої мети було сформульовано і вирішено такі завдання:

- систематизувати підходи щодо формування стратегії економічної безпеки;
- проаналізувати внутрішні та зовнішні загрози економічній безпеці ТОВ «ІЗТ»;
- сформулювати стратегічні цілі у сфері економічної безпеки;
- визначити рівень економічної безпеки ТОВ «ІЗТ»;
- визначення потенціалу стратегічної економічної безпеки ТОВ «ІЗТ»;
- сформулювати стратегію економічної безпеки підприємства;
- сформулювати напрями реалізації стратегії.

Об'єктом дослідження є процес формування стратегії економічної безпеки зернового терміналу.

Предметом дослідження є підприємство хлібоприймальної галузі ТОВ «Іллічівський зерновий термінал» (ТОВ «ІЗТ»).

Методологічною основою роботи є сукупність методів та положень економічної теорії, які застосовувались у процесі наукового дослідження. Теоретичною базою дослідження виступили праці визнаних науковців, сучасних вітчизняних та зарубіжних вчених із питань стратегічного управління та економічної безпеки підприємства. Були використані метод аналізу статистичних даних, метод оцінювання стратегічної економічної безпеки та метод оцінювання потенціалу економічної безпеки підприємства.

Наукова новизна полягає у подальшому розвитку процесу формування стратегії економічної безпеки з акцентом на деталізацію формування напрямків реалізації стратегії, що надає можливість найбільшим чином захистити підприємство від загроз і підвищити рівень його економічної безпеки.

Практична значимість даної роботи обумовлена тим, що розроблені практичні рекомендації можуть бути ефективно використані при формуванні стратегії економічної безпеки підприємства.

За матеріалами дослідження опубліковані тези:

Кузнецова І.О., Кузнецов В.О. Наукові підходи до поняття економічна безпека підприємства // Актуальні проблеми менеджменту: матеріали студентської конференції, вересень, 2016. – Одеса: ОНЕУ, 2016. – с.17-19

Кузнецова І.О., Кузнецов В.О. Формування маркетингової стратегії підприємств хлібопродуктів з використанням моніторингу // Матеріали науково-практичної конференції. – Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2015 (8-10 жовтня, 2015) – С.41-43

Висновки

1. Аналіз літературних джерел провідних вітчизняних і закордонних науковців надав змогу обґрунтувати важливу роль у формуванні стратегії економічної безпеки підприємства. Стратегія економічної безпеки є функціональною, а структура даного процесу трактується по-різному, що призводить до невизначеності послідовності дій, а відповідно і до методів, які необхідно застосовувати.

На наш погляд, найбільш прийнятним є підхід, який враховує логіку формування базової стратегії та здатність підприємства захищатися від загроз і у подальшому підсилити її. Також оскільки ми розглянули лише процес формування стратегії, то етапи виконання стратегії, діагностування, регулювання можна було виключити, як і визначення чинників загроз економічній безпеці. Разом з цим ми включили аналіз з виявлення найістотніших загроз та низьких складових потенціалу для формування напрямів реалізації стратегії.

На цій підставі нами була створена оригінальна схема формування стратегії економічної безпеки підприємств.

2. Результати аналізу діяльності Іллічівського зернового терміналу за останні роки на підприємстві збільшився обсяг перевалки, в основному за рахунок перевалки зернових. Фінансовий стан підприємства є задовільним.

Аналіз діяльності зернових терміналів та зернової галузі надав змогу визначити, що галузь успішно розвивається, про що свідчить зростання перевалки та зростання експорту. Ситуація в галузі сприятлива для ринку в цілому і має тенденцію до збільшення. Перш за все, зростає обсяг експорту зернових з України у бік Близького Сходу та Північної Африки, тому все більшого значення набуває перевалка зернових морськими терміналами.

4. Була розглянута місія ТОВ "ІЗТ" та сформуванні стратегічні цілі і задачі за допомогою метода «дерева цілей». Головною метою стратегії об'єкту нашого дослідження є покращення якості послуг, що в першу чергу

можна реалізувати через доробку некондиційного зерна. Так як інноваційна стратегія відноситься до функціональних стратегій, тому вона повинна бути підпорядкована головним стратегічним цілям і підтримувати реалізацію місії підприємства. Тому в дереві цілей вона задовольняє як місію підприємства, так і всі основні стратегічні цілі підприємства.

5. Інтегральний показник стратегічної економічної безпеки підприємства в роботі було оцінено за низкою складових: детермінанти стратегічного стану галузі, конкурентні сили галузі, технологічні зміни, глобалізація галузі, елементи ланцюга цінності, вплив законодавчих та політичних змін. Встановлено що інтегральний показник стратегічної економічної безпеки ТОВ "ІЗТ" відповідає нормальному рівню.

6. Результати досліджень стану й тенденцій розвитку галузі, оцінка потенціалу економічної безпеки підприємства ТОВ "ІЗТ" дозволили визначити потенційні внутрішні сильні й слабкі сторони терміналу. На підставі одержаних нами результатів за кількісно-лінгвістичною універсальною шкалою Харінгтона було виявлено, що рівень потенціалу економічної безпеки підприємства є нестійким.

З використанням матриці «потенціал-економічна безпека» нами було запропоновано стратегію економічної безпеки: зміцнення. Яка полягає у створенні захисту від виявлених найбільших загроз та створення резервів за визначеними найбільш уразливими складовими потенціалу економічної безпеки підприємства.

Найнижчий показник – за інформаційною складовою. Виходячи з того, що інформаційна складова характеризує можливість підприємства протистояти інформаційним загрозам, що забезпечують реалізацію функцій управління та підготовку рішень стосовно його безпечного розвитку, ми запропонували ІТ-рішення цієї проблеми.

Розробка системи ІТ є підвищення потенціалу економічної безпеки за рахунок використання сучасних інформаційних систем і ресурсів, що дозволяють вирішувати комплекс завдань на всіх рівнях управління

8. Сформульовані основні ІТ цілі, які стоять перед інформаційною службою підприємства, проведена їх декомпозиція і встановлені індикатори результативності, що дозволяє вимірювати їх досягнення і відстежувати виконання;

9. Для впровадження на підприємстві ІТ рішень розроблений відповідний процес, який визначає послідовність його реалізації. Для кожного етапу визначено ключові точки прийняття рішень, а також відповідальний за прийняття рішень і алгоритми його дій. Описано портфель інвестиційних рішень для реалізації ІТ-стратегії. Формалізовано один з бізнес-процесів «Планування дебіторської заборгованості», що дозволяє її скоротити.

Основними перевагами впровадження даного проекту є те, що на стадії реалізації:

- Впровадження процесів управління ІТ на основі ITIL і їх автоматизація дозволяють скоротити сумарну вартість накладних витрат в середньому на 39,000 \$ в рік;
- Скоротити витрати за рахунок скорочення втраченого прибутку від простоїв; скорочення прямих витрат на ІТ.

Таким чином, доведено, впровадження ІТ-рішень є доцільним, оскільки тільки за рахунок скорочення вартості накладних витрат проект майже окупається.

Список літератури:

1. Доленко Л.Х. Теория стратегии предприятия.-Одесса:Астропринт, 1998.- 160с.
2. Ильин А.И. Планирование на предприятии: Учеб. Пособие. В 2 ч. - Мн.: ООО «Новое знание», 2000.- Ч.1: Стратегическое планирование. - 312 с
3. Chandler A. Strategy and Structure: Chapters in the History of the American Industrial Enterprise. – Cambridge: MIT Press, 1969. – 284 p.
4. Карлоф Б. Деловая стратегия/Пер. с англ.- М.: Экономика, 1991,- 239 с.
5. Дойль П. Менеджмент: стратегия и тактика. СПб., "Питер", 1999, с.181.
6. Ансофф И. Стратегическое управление /Сокр. Пер. с англ. – М.: Экономика, 1989.- 519 с.
7. Акофф Р. Планирование будущего корпорации. /Пер с англ.-М.: Прогресс, 1985.- 322 с.
8. Минцберг Г. Школы стратегий / Г. Минцберг, Б.Альстрэнд, Дж. Лэмпел. Пер. с англ. под ред Ю.Н. Каптуревского – СПб.: Издательство „Питер”, 2000 – 688 с.
9. Богатирьов А.М., Бутенко А.І., Кузнецова І.О. Планування діяльності підприємств харчової промисловості в умовах ринку: Монографія. –Одеса:ІПРЕЕД НАН України, ОНАХТ, 2003. – 274с
10. Виханский О. С. Стратегическое управление. — М. Изд-во моск. ун-та, 2005г
11. Кинг У., Клиланд Д. Стратегическое планирование и хозяйственная политика./Пер с англ.- М.: Прогресс, 1991.-392 с.
12. Подольчак Н.Ю. Стратегічний менеджмент: навч. Посібник / Н.Ю. подольчак. – Львів: Видавництво Львівська політехніка, 2012. – 400 с.
13. Пастухова В. Стратегическое планирование на предприятии // "Экономика Украины" – 2014. – №11. – С. 36 – 42

14. Коно Т. Стратегия и структура японских предприятий./Пер с англ.-М.: Прогресс, 1987.- 384 с.
15. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: Підручник / З.Є. Шершньова. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2004. – 699 с.
16. Томпсон А.А., Стрикленд А.Дж. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации стратегии /Пер с англ._М.: Банки и биржи, ЮТИНТИ, 1998.- 576 с
17. Портер М. Конкуренция / М. Портер // Пер. с англ. О.Л. Пелявского – М.: Издательский дом «Вильямс», 2005. – 608 с.
18. Бельтюков Е.А. Выбор стратегии развития предприятия: Учебное пособие / Е.А.Бельтюков, Л.А. Некрасова – Одеса: ОНПУ – 2002 – 279 с.
19. Зеркалов Д. В. Экономическая безопасность: Монография / Д.В. Зеркалов. – К. : Основа, 2011. – 586 с.
20. Иващенко Г. В. О понятии «безопасность» / Г. В. Иващенко // Теоретический журнал Credo new. – 2000. – № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://credonew.ru/content/view/207/25>
21. Кузнецова І.О. Процес формування стратегії економічної безпеки хлібоприймального підприємства: інформаційна модель / І. О. Кузнецова, О. О. Кюне // Стратегічне управління хлібоприймальними підприємствами як основа продовольчої безпеки країни: монографія / За заг. ред. І. О. Кузнецової. – Одеса: Магістр, 2016. – С. 78-123
22. Кузнецова І.О. Методичні підходи до формування стратегії економічної безпеки підприємства / І. О. Кузнецова, О. О. Кюне // Методологія та практика стратегічного управління розвитком сучасних організацій: кол. монографія / За заг. ред. І. О. Кузнецової. – Харків: ТОВ ПромАрт, 2016. – С. 32-49
23. Діденко Є.О. Управління економічною безпекою підприємства на основі формування стратегії його безпечного розвитку/ Є.О. Діденко // Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць, К.: Науково-дослідний економічний університет. – 2015. – № 5 (168) – С. 35-40

24. Линник О.І. стратегія економічної безпеки підприємства як фактор зменшення впливу зовнішніх та внутрішніх загроз / О.І. Линник, Н.В. Артеменко // Вісник НТУ «ХП». – Харків. – 2013. – № 67. – С. 159-169
25. Орлик О.В. Економічна безпека підприємства: властивості, стратегія та методи забезпечення // Економічна безпека в умовах глобалізації світової економіки (Монографія). – 2014. – Дніпропетровськ: Науковий журнал «Економіка і фінанси» - С. 176-183
26. Чаговець Л.О. Механізм формування стратегій стабілізації системи економічної безпеки підприємства / Л.О. Чаговець // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: Проблеми економіки та управління. Зб. наук. праць. – Львів, 2008. – № 628. – С. 687-691
27. Фоміченко І.П. Формування системи управління економічної безпеки на підприємствах України / І.П. Фоміченко, С. О. Баркова // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2013 – № 3 (23) – С. 57-66
28. Олійничук О.І. Обліково-інформаційне забезпечення формування й імплементації стратегії економічної безпеки підприємства / О.І. Олійничук // вісник Житомирського Державного технологічного університету. Серія: економічні науки. – 2015. – № 1 (71). – С. 41- 46
29. Захаров О.І. Стратегія економічної безпеки підприємства / О.І. Захаров // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 2. – С. 272-282
30. Одесский морской порт. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.port.odessa.ua/index.php>
31. Кузнецова И.А. Движущие силы вертикальной интеграции в отрасли хлебопродуктов / И.А. Кузнецова // Бизнес Информ. – 2007. – №5. – С.38-40
32. Кузнецова І.О. Економіка підприємств хлібопродуктів: Навчальний посібник / І.О. Кузнецова. – Одеса: Атлант, 2013. – 328 с.

33. Зленко В. Аналіз динаміки виробництва та експорту зернових культур та картоплі в Україні.[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://inb.dnsgb.com.ua/2014-4/7.pdf>

34. Анализ зерновой логистики Украины и предложения по ее модернизации// ИА «АПК-Информ» - «Украинская зерновая ассоциация». – 2013.

35. Бакаев А.А. Экспертные системы и логическое программирование / Бакаев А.А., Гриценко В.И., Козлов Д.Н. - К.: Наукова думка, 1992. - 220 с.

36. Кузнецова И.А. Уровень конкуренции на рынке услуг хлебоприемных предприятий региона //Хранение и переработка зерна. - 2010. - №8. - С.3-7.